

HANDELEN MED PENGE OG FREMMED VALUTA

NOGLE TRÆK AF BØRSLIVET FØR FREMKOMSTEN
AF DE PRIVATE BANKER

AF AXEL NIELSEN

DET var i tidligere Tider almindeligt, at de Handlende selv udførte deres Pengeforretninger, naar de kom paa Børsen; havde de Specier eller Dukater at købe eller sælge, havde de Vexler paa fremmede Pladser at afgive eller omvendt ønskede saadanne, foregik Handelen herom paa Børsen, eventuelt gennem Mæglere. Et Handelshus, der handlede med Varer, handlede ogsaa med Penge og fremmed Valuta, idet denne Handel endnu ikke var ud-specialiseret som særligt Erhverv. Vel havde man 1736 faaet Kurantbanken og mod Aarhundredets Slutning den dansk-norske Speciebank, men derfor var Pengehandelen ikke koncentreret her. Alt tyder paa, at der endnu i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede var en livlig Handel med Penge og fremmed Valuta i Børstiden imellem de forskellige Handlende, der mødte op her — det er først paa dette Tidspunkt, synes det, at Handelen med Penge og fremmed Valuta kommer til at blive af en saadan Betydning, at den kommer til at danne Grundlaget for selvstændige Erhverv, Vexelerer og Bankier. Det er Fremkomsten af disse Erhverv, der skal søges belyst i det følgende; andet og mere end spredte Træk kan det ikke blive med det beskedne Materiale, som staar til vor Raadighed.

I 1817 menes 3 Personer at have haft Borgerskab som Vexelerer i København, og endnu i 1821 antager man, at der kun fandtes 3—4 Vexelerer.

I dette Aar blev imidlertid en af dem, S. W. Heilbuth, udnævnt til Hofvexelerer, og snart efter indgav han Ansøgning om¹⁾, at der fra Statens Side maatte træffes Bestemmelser angaaende

¹⁾ D. Kanc. 2. Dep. Brevbog 1822. Nr. 68. Bilag.

HANDELEN MED PENGE OG FREMMED VALUTA

NOGLE TRÆK AF BØRSLIVET FØR FREMKOMSTEN
AF DE PRIVATE BANKER

AF AXEL NIELSEN

DET var i tidligere Tider almindeligt, at de Handlende selv udførte deres Pengeforretninger, naar de kom paa Børsen; havde de Specier eller Dukater at købe eller sælge, havde de Vexler paa fremmede Pladser at afgive eller omvendt ønskede saadanne, foregik Handelen herom paa Børsen, eventuelt gennem Mæglere. Et Handelshus, der handlede med Varer, handlede ogsaa med Penge og fremmed Valuta, idet denne Handel endnu ikke var ud-specialiseret som særligt Erhverv. Vel havde man 1736 faaet Kurantbanken og mod Aarhundredets Slutning den dansk-norske Speciebank, men derfor var Pengehandelen ikke koncentreret her. Alt tyder paa, at der endnu i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede var en livlig Handel med Penge og fremmed Valuta i Børstiden imellem de forskellige Handlende, der mødte op her — det er først paa dette Tidspunkt, synes det, at Handelen med Penge og fremmed Valuta kommer til at blive af en saadan Betydning, at den kommer til at danne Grundlaget for selvstændige Erhverv, Vexelerer og Bankier. Det er Fremkomsten af disse Erhverv, der skal søges belyst i det følgende; andet og mere end spredte Træk kan det ikke blive med det beskedne Materiale, som staar til vor Raadighed.

I 1817 menes 3 Personer at have haft Borgerskab som Vexelerer i København, og endnu i 1821 antager man, at der kun fandtes 3—4 Vexelerer.

I dette Aar blev imidlertid en af dem, S. W. Heilbuth, udnævnt til Hofvexelerer, og snart efter indgav han Ansøgning om¹⁾, at der fra Statens Side maatte træffes Bestemmelser angaaende

¹⁾ D. Kanc. 2. Dep. Brevbog 1822. Nr. 68. Bilag.

Vexelerers Virkekreds og de Kundskaber, som den skulde være i Besiddelse af, der vilde tage Borgerskab som Vexelerer.

Ret ublufærdigt indleder han sin Ansøgning med disse Ord: »Ligesom jeg nu skylder mig selv og min Familie at tilskikke mig Nydelsen af alle de Rettigheder, som min borgerlige Stilling kan yde og søge samme hævdet mod Indgreb og Forurettelse, samt i saa Henseende at fremkomme med Forslag, sigtende til at opnaa dette Øjemed; saaledes anseer jeg det ogsaa at være min Pligt... for at bidrage efter Evne at fremme det offentlige Bedste... og for at gøre Vexelerernes Virkekreds saa gavnlig for Landet som mulig...«.

Han foreslaar derfor, at for at blive Vexelerer skal man først præstere Attest for moralsk Vandel; dernæst skal man prøves af en Kommission, bestaaende af Mænd som Nationalbankdirektør Jacob Thomsen, Myntmester Gerlach, en Vexelerer og endelig Chr. Jürgensen Thomsen, der som Sekretær i Kommissionen for Oldsagers Opbevaring tillige var Direktør for Oldnordisk Museum ved Siden af at han vedblivende arbejdede i sin Faders Handelsvirksomhed. Overfor en saadan Kommission skulde Aspiranten godtgøre, 1) at han kender alle i Handel og Vandel forekommende Møntsorter, deres Gehalt, Vægt og Beregning i Marken fin, 2) at han særlig kender alle i Danmark prægede Mønter og har et elementært Begreb om ældre Mønter, som sjældnere forekomme og har historisk Værd, 3) at han til Fuldkommenhed kender alle mulige Vexelregninger, der forekommer i Faget, 4) at han kan legere alle Gehalter af Guld og Sølv for deraf at udbringe Københavns Prøve, og endelig 5) at han besidder fornødne Kundskaber i de mest gængse Sprog, da han faar med Fremmede at gøre.

Naar Aspiranten havde gennemgaaet denne *examen rigorosum*, kunde han løse Borgerskab som Vexelerer og som saadan give sig af med 1) at ind- og udvexle alle mulige Slags Mønter og Medailler samt Papirpenge og 2) at handle med Guld og Sølv, uforarbejdet i Barrer eller Stænger eller forarbejdet, om det var gammelt eller ubrugeligt i den nuværende Form. Vexelererne skulde drive Forretning paa Børsen og paa deres Bopæl, hvor de skulde opslaa deres Skilt; derimod maatte de saalidt som nogen anden strejfe om paa Landet eller her i Staden for at tilvexle sig Mønter, jfr. Kanc. Skr. 24. Juni 1809.

Heilbuths Forslag om et Vexelerer-Lav, som Grosserer Societetets Komité kalder det, er utvivlsomt udsprunget af den Lovgivning paa Handelens Omraade, der havde set Lyset i disse Aar.

1808 havde man faaet indført Mæglerkorporationen med forudgaaende Prøve, og 23. April 1817 havde man udsendt Forordningen om Handelsberettigelse m. v. Ikke mindst turde denne sidste have været Forbilledet for Heilbuth; til Grossererborgerskabs Opnaaelse krævede saaledes denne Forordning Vandelsattest, og for Handelslavene indførtes der en Examen, der allerede havde været krævet for Isenkræmmerne efter disses Lavsartikler af 1807. Det er øjensynligt disse Bestemmelser, Heilbuth nu vil have anvendt paa Vexelererne; betegnende siger han, at en Vexelerer er baade Grossist og Detaillist, men heraf maatte ogsaa følge, at han skulde holde aaben Bod saavel som handle paa Børsen.

Det er imidlertid mindre Heilbuths Forslag om »Lav«, der her interesserer, end det Indblik det giver i, hvad en Vexelerer da gav sig af med. Yderligere Indblik heri faar vi, naar vi ser paa Sagens videre Behandling.

Saaledes fortæller Grosserer Societetets Komité¹⁾, da den bliver forespurgt, at for ikke mange Aar siden fandtes der i København og Helsingør nogle faa Jøder, der gav sig af med at vexle for Rejsende, især Guld- og Sølvmonter samt svenske Sedler. Men denne Vexling af fremmede Penge til dansk og omvendt er formodentlig ikke i Tiltagende. Noget andet er Vexling mellem Sølv og danske Papirpenge; den er meget stor, den beskæftiger altfor mange, om ikke hele Nationen, som forvandler daglig Specier til Papir eller omvendt; men da bægge er Landets Penge eller Pengetegn, saa kan efter Komitéens Mening ingen tvinges til at overdrage en saa naturlig Ret og der kan ingen uberettigede lade sig tænke i dette Fag. Daglige Omvexlinger af Specier, danske, norske og svenske Sedler er en Forretning, der forekommer i næsten ethvert stort eller lille Handelsforetagende og bør ikke lægges »under en saakaldt Vexelerers Virkekreds«; det vilde være at sætte Handelen under Formynderskab af Vexelererne, om man gav disse et Monopol herpaa. Tilbage bliver derfor alene Spørgsmaalet, om man af Hensyn til Rejsende skulle »ansætte Vexelerer«, men ej heller Nødvendigheden heraf kunde Komitéen se, idet praktisk talt alle Rejsende, der kom hertil, vilde være anbefalede til et af Landets Handelshuse. Og, følger Komitéen spottende til, skulde man alligevel af Hensyn til disse fremmede, der er uden Kendskab til Mønternes Værdi, dog have Vexelerer, kunde de bedre kaldes »Numis-

¹⁾ Skr. til Magistraten. Komitéens Correspondance-Protokol 23. Aug. 1821.

matikere, et Slags Myntwardeine, Cambialister, Lingvister« eller lignende.

Det blev Komitéens Synspunkt, der sejrede. Kancelliet henlagde Sagen, men da Heilbuth, der jo var Hofvexelerer, tillige havde indgivet sit Forslag til Kongen personlig, maatte Kancelliet igen tage Sagen op og fremkomme med formel Indstilling¹⁾; der faldt saa kgl. Resolution, hvorefter Sagen bortfaldt. Kancelliet, de Deputerede for Finanserne og Direktionen for Statsgælden og det synkende Fond, alle var de enige med Komitéen, ligesom de mente, at man burde undgaa enhver Lov, der ikke var til væsentlig Nytte.

Tilbage stod Københavns Magistrat, der allerede i nogen Tid havde meddelt Borgerskab som Vexelerer; med Rette siger den, at, naar denne Næringsvej skal være fri, saa at enhver skal have »Ret til at vexle og forvexle«, synes det »besynderligt, at lade nogen vinde Borgerskab som Vexelerer eller paa en Næringsvej han, for at turde drive samme, ei behøver noget Borgerskab paa«.

Heri kan man vel give Magistraten Ret, men det kan dog næppe undre paa Baggrund af Tidens Regler om Borgerskabs Meddelelse, der var stadig skiftende, mer eller mindre bestemt af Skik og Brug og mer eller mindre lokalt bestemt, for at bruge Otto Müllers Ord²⁾). Reglen var ganske vist, som det fremgaar af Magistratens Ord, at, naar der var meddelt Borgerskab paa en bestemt Næring, maatte andre ikke drive den Virksomhed, der kunde siges at falde ind herunder. Men hvor var Grænsen? Heilbuths Forslag og dets videre Skæbne viser, hvorledes der, tiltrods for Borgerskabs Meddelelse paa Vexelerer-Erhverv, var mange, der drev Vexelerer-Forretning, og man tør i Almindelighed sikkert hævde, at først naar det paagældende Erhverv havde Lav, formaaede det at hævde sig mod uberettigedes Indgreb, hvad de mange indbyrdes Stridigheder mellem Lavene ogsaa noksom vidner om.

Tiltrods for, at Københavns Magistrat i hvert Fald siden 1812 havde meddelt Vexelerer-Borgerskab, havde mange andre dog fundet deres Brød ved Omvexling af Penge; selv nævner Heilbuth, at mange flere end de 3—4 Vexelerer med Borgerskab giver sig af med at ind- og udvexle Mønter m. v., ja, endog annoncere i Aviserne og ved deres Bopæl har Skilt. Betegnende for Forholdene er, at i et Fallitbo 1820³⁾ underskriver Fallenten sig som Vexelerer;

¹⁾ D. Kanc. 2 Dep. Forestillinger 1822. Nr. 120. Bilag.

²⁾ Om Lavsvæsen og Bevillinger til Næringsbrug. Kbh. 1840. S. 4.

³⁾ Gerson Philipsohns Fallitbo. Hof- og Stadsrettens Boer. Kl. 6.

andre titulerer ham som Mægler, atter andre som Strømpehandler og Købmand, men hans Borgerskab af 1806 lød paa Hosekræmmer — han var aabenbart »outsider«-Vexelerer, om man vil bruge denne Betegnelse.

De Folk, der da drev større Vexelerer-Forretning i Datidens Forstand uden Borgerskab som saadan, maa særlig søges indenfor Kommissionærernes store Kreds, indenfor Lærredskræmmerne, men ganske særlig indenfor Hosekræmmerne. Ikke mindst disse sidste synes for en ikke ringe Del at have drevet Pengehandel, hvad der i og for sig kan være naturligt; det var forholdsvis let at opnaa Borgerskab som Hosekræmmer, idet disse ikke var i Lav, ligesaa lidt som der krævedes bestemte Læreaar; da det endnu var vanskeligt for Jøder at komme ind i et Lav, var der forholdsvis mange jødiske Hosekræmmere. I 1817 hedder det saaledes, at de fleste Jøder, der havde Borgerskab som Hosekræmmere, ikke holdt aaben Bod, men drev »Groshandel eller Agiotage med Penge og Pengerepræsentativer«; af Navnene paa de 10 Hosekræmmere, der ikke holdt aaben Bod, er 9 jødiske¹⁾. Det er da ej heller sjældent, at man i 1820'erne ser en Hosekræmmer ombytte sit Borgerskab til Vexelerer.

Hvad der imidlertid er af særlig Interesse er, hvornaar man herhjemme begyndte at drive Omvexling af Penge som Næringsvej; det kan næppe være Tvivl underkastet, at det skete, da vore Penge forringedes og Sølvets forsvandt fra Omsætningen; først da skabtes der Muligheder for at leve af Pengevexling. Betegnende er en Afhandling af Schmidt-Phiseldeck fra 1811²⁾, hvori han søger at forklare det i Datiden meget brugte Ord: Agiotage. Er det ikke Agiotage, spørger han, naar en Vexelerer (han bruger dette Ord) ombytter Guld- med Sølv mønt og beregner sig en Fortjeneste heraf; Forf. indrømmer dette, men denne Fortjeneste er Belønning for Erhvervelsen af de fornødne Kundskaber om denne Slags Affærer og Betaling for Renten af den Kapital, han har bundet i sin Forretning; den indbyrdes Konkurrence mellem Vexelererne vil ogsaa bevirke, at denne Fortjeneste ikke bliver for stor. For egentlig Agiotage bliver der først Mulighed, naar man indfører Papirpenge, idet disse ikke har nogen virkelig Værdi, som Mønten har, forklarer Forfatteren.

¹⁾ D. Kanc. 2. Dep. Forestillinger. 23. April 1817. — Registrant 1821. Nr. 396.

²⁾ Handels- og Industritidende. 4. Novbr. 1811.

Det blev m. a. O. Papirpengenes faldende Værdi, der førte til omfattende Vexlinger og dermed gav Mulighed for saadan Fortjeneste, at særlige Vexelerer kom frem. Nogle kom fra Grosshandlernes Kres, som den lignævnte S. W. Heilbuth, der tidligere havde Borgerskab som Grosserer, andre fra Detailhandlernes; det er næppe tilfældigt, at man særlig finder Folk indenfor Lærreds- og Hosekræmmere nævnt som dem, der mere end andre Mellemhandlende gav sig af med Pengevexling, idet disse som Opkøbere af Hjemmeindustriens Varer kom meget rundt i Landet og der kunde købe det Sølv op, der endnu fandtes paa Kistebunden. Herpaa tyder ogsaa Kane.-Cirkulæret af 24. Juni 1809 til samtlige Amtmænd om nøje at vaage over Forbudet mod omstrefjende Kræmmere og Opkøbere, idet der fra alle Sider førtes Klage over Mangel paa Skillemønt og »en Agiotage med samme som fornemmeligen maa have sin Grund i Speculationen af det Slags, som ene sigte til at optrække den ukyndige Almue«. Samme Aar kom Forbudet mod Udførsel af Skillemønt til Beløb af 1 Rd.

Man har heraf villet slutte, at i 1809 var al anden Sølv mønt exporteret, saa at man nu ogsaa begyndte at exportere Skillemønten; men dette er næppe rigtigt. Vilde man derimod hævde, at Seddelkursen nu var steget saa stærkt, at Omsætningen manglede Skillemønt, turde dette være rigtigere. Det var Omsætningens Mangel, der da i første Række var Genstand for Regeringens Bekymringer, og man ser, hvorledes den derfor overvejer forskellige Forslag¹⁾, bl. a. at forhøje Skillemønten ved f. Ex. at bestemme, at de i Cirkulationen værende 4-Skillinger skulde forhøjes til 8-Sk.; men dette umuliggjordes derved, at de cirkulerende Mønter med samme Paalydende var af meget forskelligt Sølvindhold, hvorfor de, naar Exporten blev muliggjort ved Sølvværdiens Stigning, burde være forhøjet i forskellig Grad. At forbyde omstrefjende Kræmmere at lokke Sølv mønterne frem fra Bondens Kiste til en Overpris, lod sig ogsaa vanskeligt gøre, idet det var tilladt at betale en Overpris paa Specier mod Sedler, ja, der noteredes endog offentligt en Kurs herpaa.

Dertil kommer, at man har overset, at Datiden forstod noget andet ved Skillemønt end Nutiden; vi er vant til at sætte Skillemønt op som en Fællesbetegnelse for al anden Mønt end Hovedmønt, medens Betegnelsen da ikke laa fast eller kunde ligge fast, som Pengevæsenet var indrettet. Betegnende herfor er følgende

¹⁾ Finanskollegiets Forestilling til Pl. 5. Juli 1809.

Tilfælde, der samtidig viser, hvorledes der endnu eksisterede anden Mønt i Landet, end hvad Datiden kaldte Skillemønt.

Byfogden i en sjællandsk Provinsby mente at have opdaget, at Bankkontoret i København overtraadte Udførselsforbudet, men Schimmelmänn kom efter at have undersøgt Tilfældet til det Resultat, at det gjorde det ikke. I de paagældende Fustager var der dels Guld- og Sølv-Barrer, dels fremmede og gamle danske Guld- og Sølv-Mønter. Under danske Mønter forstod han saadanne, som i en længere Aarrække næsten ikke har været set og ej heller i Publikum er bekendt under Navn af Skillemønt, »men stedse har været foretrukne blandt Almuen især paa Landet, indtil nu da den fordelagtige Kurs fremlokker dem«; disse var foruden Specier hele og halve Kroner, Rigsorter, gamle 20-Sk. o. s. v. ned til 8-Sk. Han henregner til Skillemønt kun Mønter paa 4-Sk. og mindre Summer, men indrømmer dog, at selv 4-Sk. af det gamle Præg var exporteret.¹⁾ —

Man vil heraf se, at Bankkontoret i København, der alene havde Ret til Eksport af Guld og Sølv trods Udførselsforbudet, maatte være Køber af Sølv-mønt, saavel som Sølvbarrer og gammelt Sølv.²⁾ Fra 14. September 1809 til Aarets Udgang sendte Kontoret Guld og Sølv ud af Landet til et Beløb paa omtrent 480.000 Rd.

Disse Beløb kom tildels ind gennem Told, dels købte Bankkontoret gamle Sølvskeer og andet Brugsølv paa Auktioner paa Assistenthuset og andet Steds, dels købte det Barrer og Sølv-mønt hos Handlende.³⁾ — Man vil forstaa, at en saa omfattende Export bød

¹⁾ Juni 1809. Schimmelmänniana. — Betegnende er ogsaa f. Ex. Forord. 8. September 1813 om Toldafgifters Erlæggelse i Sølv, hvorefter 4-Skillinger og mindre Mønt, der udtrykkelig betegnes som Skillemønt, ikke skal modtages til Beløb over 1 Rd. Er det mon denne Grænse, der ganske svarer til vor Møntlovs mere graduerede Bestemmelser, der har bestemt, hvad der var Skillemønt og ikke Modsætningen til Hovedmønt? Saaledes sonderer A. S. Ørsted (Af mit Livs og min Tids Historie. IV. Kbh. 1857. S. 75) mellem Skillemønt af »fuld Sølvholdighed« og ikke-fuldvægtig Skillemønt.

²⁾ Bankkontorets Kassejournal.

³⁾ Blandt de mærkeligste Handler, Bankkontoret indlod sig paa, forekommer Forsendelser fra fjendtlig Udland gennem Danmark til Hamborg. Heckscher & Co. i Hamborg spurgte Bankkontoret i København 1811 (Kontorets Kopibog 11. Juli 1811), om det vilde modtage engelske Guld- og Sølv-mønter, der ankom til Gøteborg, og sende disse videre til Hamborg; i modsat Fald maatte de gaa over Stralsund. Overenskomsten kom i Stand, saa at Bankkontoret fik 1½ pCt. og Tilladelse til at undersøge Fustagerne for dansk Sølv-mønt og eventuelt udtage denne mod at svare Værdien i Hamborg.

rige Muligheder for dem, der forstod sig paa Mønternes meget forskellige Lødighed og nok kunde give Anledning til, at der var Folk, der specialiserede sig i Handelen med Penge og blev Vexelerer, med eller uden Borgerskab. Ses Heilbuths Forslag i Belysning af det her udviklede om Bankkontorets Virke, forekommer meget i det selvfølgelig, selvom Heilbuths Vexelerer-Forretning synes os meget forskellig fra Nutidens. Saaledes forstaar man, hvorfor Vexelererne skulde kunne indsmelte gammelt Sølv, hvorfor de skulde kende alle de forskellige Mønters Lødighed og Vægt, og hvorfor han vilde have Sekretæren i Kommissionen for Oldsagers Opbevaring, der iøvrigt var en kendt Møntsamlers, med til at bedømme Vexelerernes Kvalifikation, saa at sjældne Mønter ikke indsmeltedes. Ejendommeligt er det maaske, at han ogsaa vil, at Vexelererne skulde kunne smelte ind til Københavns Prøve, da Brugen af Smeltedigel var forbudt; imidlertid, alle vidste, at der skete Indsmeltninger; selv havde Heilbuth ogsaa i 1811 solgt Sølvbarrer til Bankkontoret¹⁾.

Paa Børsen, hvor Handelen med Kontanter foregik mellem Handelshusene, Vexelererne og andre, der havde Brug for at vexle, handledes Dukater, Louisdorer og andre Guldmønter saavel som Specier mod Papir. Men ved Siden heraf handledes ogsaa anden Sølvmønt; jævnlig finder man omtalt Toldspecier og »mindre Myntsorter« som omsat paa Børsen²⁾, og, som naturligt er, til højere Priser end hele Specier, idet den officielle Notering paa Specier kun synes at have gjaldt saadanne.

Da det nu ganske naturligt var Prisen paa Specier mod Papirpenge, Offentligheden fortrinsvis fæstnede sig ved og hvoraf den læste Kurantpengenes Depreciering³⁾, kunde denne Handel med Kontanter saalidt som Handelen med Banco-Vexler ikke være Regeringen ligegyldig, og dette fører os over til Spørgsmaalet,

¹⁾ Af Interesse er det i denne Sammenhæng at bemærke, at i Bremen nedsatte 1794 to Mænd sig som »Geldwechsler« og i 1796 finder man for første Gang et Firma, der betegner sig som »Banquiers und Kaufleute«. Ropers: Vom Geldwechsler zur Grossbank. Bremen (1937). S. 23.

²⁾ Bankkontoret i København. Koncepter til Rapporter til Kongen om Kursen. 1812—17, — Toldspecier synes at have været mindre Speciemønt eller Mønt, der kunde anvendes til Betaling af Told efter det Værdiforhold, der var fastsat i forskellige Forordninger som f. Ex. 8. September 1813.

³⁾ Bankkontoret i København. Direktionens Kopibog. 22. Juni 1812: »I Almindelighed tiener Species Coursen mere til Rettesnor for Prisernes Bestemmelse end Banco«.

hvorledes Regeringen overhovedet stillede sig til Børshandelen med Penge og fremmed Valuta i denne bevægede Periode af vor Pengehistorie.

1808 griber Regeringen ind dels for at begrænse den Tilstrømning til Børsen, der fandt Sted fra saa at sige alle Samfundslag, dels for at sikre »Børsforretningernes rigtige Afvikling«. Forordningerne om Mæglerne og om Børsens Afholdelse udkom 22. Decbr. 1808 og afløste de gamle Forordninger af 1694 og 1692. Forordningerne af 1808 blev udarbejdet af Udvalg fra henholdsvis Grosserer Societetet og Mæglerne¹⁾; mest bemærkelsesværdigt turde det være, at man efter fransk Forbillede indførte en Sondring mellem de forskellige Slags Mæglere, medens de gamle Stadsmæglere kunde drive Virksomhed baade som Vare-, Skibs-, Assurance- og Vexelmæglere.

I Indledningen til Børsordinancen hedder det, at der i den senere Tid som Følge af fremmede Kommissionærers og andre uberettigede Personers Deltagelse i Handelsaffærer er forekommet Uordener, der ikke mindst under de daværende Forhold skadede den lovlige Handel. Det var derfor fortrinsvis for at opretholde Ordenen paa Børsen, man genindførte Børskommissæren, idet han fik til Opgave at formene uberettigede Adgang, at bilægge Stridigheder, der maatte opstaa mellem de Børsbesøgende, og at føre Tilsyn med de Auktioner, der holdtes paa Børsen, samt at Afgiften af disse rigtigt erlagdes. Men ikke mindst betydningsfuldt mente man sikkert dengang, det var, at han ogsaa skulde overvaage Kursens Fastsættelse og være opmærksom paa Vexelhandelen paa Børsen samt skaffe sig Underretning om, hvor store Summer der solgtes gennem Mæglerne for at kontrollere deres Opgivelser²⁾.

Børskommissæren, til hvilket Embede L. N. Hvidt udnævntes 1809, skulde altsaa være Politi, og Kommerce-Kollegiet indstillede derfor, at hans Uniform skulde være som Politimestrenes, blot at Epauletter og »øvrigt Tilbehør« skulde være af Sølv, medens de hos Politimestrene var af Guld³⁾. Instruxen paabød udtrykkeligt, at han stedse paa Børsen skulde møde i den reglementerede Uniform, for at han »som Øvrighed af alle Tilstedeværende kan kjendes og nyde den vedbørlige Respect«. Børstjeneren maatte nøjes med et Skilt.

¹⁾ Kom. Koll. Handels- og Konsulatssager. Forestillinger 1808. Nr. 38.

²⁾ Instruxen i Handels- og Industri-Tidende. Marts 1809.

³⁾ Kom. Koll. Handels- og Konsulatssager. Forest. 7. Febr. 1809.

Børstiden var fastsat til Kl. 12—2 ved Børsordinancen¹⁾, medens den hidtil havde været Kl. 11—12. I Børstiden havde Børskommissæren saaledes at være tilstede; let kan den Del af hans Opgave ikke have været at hindre uberettigedes Adgang til Børsen i Børstiden. Mæglerne klagede saaledes over de talrige Kommissonærer, der gik dem i Næringen²⁾ og endnu i 1813 taler man om uberettigedes Handelsforetagender paa Børsen og at der ikke hersker Ro og Fasthed over Børsforsamlingerne. I Oktober 1811 bekendtgjorde Hvidt, at ud over Grosserer-Societetets Medlemmer og Mæglerne maatte alle, der ønskede at komme paa Børsen i Børstiden, indfinde sig hos ham og navngive sig; ikke mindre end 889 Personer meldte sig³⁾, men hvormange der fik Adgang forlyder der intet om. Sagen var, at Børsordinancen ikke havde fastsat bestemte Regler i denne Henseende, hvad der illustreres godt ved følgende Tilfælde:

En Hosekræmmer — netop den samme, der, som ovenfor nævnt, skiftevis betegnes som Hosekræmmer, Mægler, Vexlerer o. s. v. — var blevet adgangsforment 1814 og klagede herover. Siden han i 1806 havde løst Borgerskab som Hosekræmmer, havde han imidlertid stadig besøgt Børsen — kunde Børskommissæren nu nægte ham Adgang? De mange Titulaturer viser, at han har drevet Forretning med meget andet end Hosekram. Kommerce-Kollegiet indrømmede, at Børsordinancen intet sagde om Adgangen til Børsen, men da denne — forsaavidt angaar Børstiden — omtales som Købmændenes Forsamlingsplads, kunde kun Grosserer, ikke Detailhandlere — efter Datidens Sprogbrug: Kræmmere —, komme der, i hvert Fald kun forsaavidt de var Medlemmer af de Handelslav, der var berettiget at handle en-gros (jfr. Res. 25. Sept. 1810). Dette Standpunkt billigede Kancelliet⁴⁾. — Det var dog næppe denne juridiske Fortolkning af Børsordinancen, der laa bag

¹⁾ 1835 ændres Børstiden til Kl. 1—2½, idet den gamle Børstid var »mindre convenabel« for de Handlende. Børshandelen var i de senere Aar aftaget betydeligt, og det havde derfor i den senere Tid udviklet sig til, at Folk først var kommet paa Børsen Kl. 1 eller senere. Mæglerne saavel som de 2 Medlemmer af Komitéen, der førte Opsyn i Børssalen, havde imidlertid at være tilstede Kl. 12, uagtet de vidste, at deres Nærværelse var ganske overflødig i den første Time. Finansdeputationens Forestillinger 1835. Nr. 146.

²⁾ Ryge-Jensen og Wesenberg: Mæglerkorporationen, Kbh. 1908. S. 33.

³⁾ Børskommissærens Regnskab 1811. Sager vedr. Mæglervæsenet. 1805—48.

⁴⁾ D. Kanc. 2. Dep. Brevbog 1814. Nr. 1279.

ved Hosekræmmerens Bortvisning, men den Omstændighed, at han havde misligholdt en Akkord om en Handel med Jern.

Nu havde Børskommissæren altsaa faaet en Afgørelse for, hvem der maatte komme tilstede i Børstiden; i Kraft af den kunde Københavns Børs meget vel have udviklet sig til en »lukket« Børs, hvor kun Medlemmerne af visse Korporationer maatte møde. Men Kollegiets Fortolkning synes aldrig praktiseret, og allerede da var Børsbesøget i Tilbagegang, idet Spekulationslysten efter Penge-reformen af 1813 var blevet mindre. I 1816, da Hvidt trak sig tilbage som Børskommissær, hedder det, at uvedkommendes Handel næsten ikke mere finder Sted, eller dog ikke kan anses for farlig, nu da Krigen er endt og Handelen kommet ind i en mere stadig Gænge; Grosserer Societetet mener ogsaa, at det gennem sin Formand og Ældste nu meget vel kan »besørge Politiet« i Børstiden, hvorfor Embedet som Børskommissær lades ubesat.

Men Hvidt havde ogsaa andet at gøre end at hindre uberettigedes Adgang; han skulde søge Trætter forligt, eventuelt henvise disse til Politiretten, naar der var korporligt Overfald; han skulde ogsaa søge Regeringens Reskripter og Forordninger bekendtgjort og overholdt, hvad der sikkert ikke altid var let. Exempelvis skulde han, da Reskriptet ang. Rygters Udbredelse udkom i 1812, sørge for, at »denne vor landsfaderlige Advarsel i Særdeleshed bekendtgøres for dem, der besøge Kjøbenhavns Børs«, idet Kongen mente, at det var fra de Børsbesøgende, Rygterne stammede, da de Handlende korresponderede med Udlandet og derfor særlig var i Stand til at foranledige disses Udbredelse.

Yderligere skulde Børskommissæren overvaage Vexelkursens Fastsættelse, og det blev sikkert den vanskeligste af alle hans Forretninger, idet han tiltraadte netop paa det Tidspunkt, hvor Regeringen for Alvor satte ind paa at holde Kursen paa danske Penge oppe.

Ikke mindst generede det Regeringen, at Kursen paa danske Penge i Hamborg saa godt som aldrig stemte overens med Kursen i København paa Hamborg Banco. Til Tider, som i Oktober-November 1810, laa dansk Kurant-Hamborg Banco gunstigere i København end i Hamborg; Aarsagen var Rygtet om, at Regeringen ved at lægge store Afgifter paa Kolonialvarer i Hertugdømmerne vilde faa betydelige Summer af Sølv ind; »Banco solgtes paa Børsen som ved Licitation« og vilde være faldet yderligere, om Bankkontoret, der jo endnu paa dette Tidspunkt udførte Vexeloperationerne, ikke havde grebet ind og købt betydelige Poster Banco.

særlig paa Tid. Exempelvis købte det 31. Oktober—1. November 1810 af Grosserer Nathan David 50.000 Mk. Banco à 445 at levere om 3 Maaneder og 45.000 Mk. Banco à 430 at levere ult. November. Kort Tid efter forværredes Kursen igen, hvorfor Baissisten anmodede om Forretningens Ophævelse; at Kursen derpaa steg stærkere i København end i Hamborg, da Baissen skulde inddække, uden at Bankkontoret i København solgte, er kun naturligt.

Saaledes ændredes stadig Forholdet mellem Kursen paa dansk Kurant i Hamborg og mellem Kursen paa Hamborg Banco i København efter Rygter, der opstod, efter Regeringens Forordninger og saa fremdeles; i Almindelighed synes den dog at have ligget højest i København. Jeg skal imidlertid ikke komme nærmere ind herpaa; det nævnte viser tilstrækkeligt, hvor stor Interesse man fra Regeringens Side maatte have for Kursnoteringen, hvoraf de danske Penges Forringelse kunde aflæses.

Særlig stærkt forringedes Kurant Februar-Marts 1811. Endnu 2. Februar var Kursen 554/5 — Pari var som bekendt 125 —, men den 9. Marts var den gaaet op til ikke mindre end 885/6. Det var under disse Forhold, Kongen meddelte Finanskollegiet¹⁾, at han ikke mere vilde finde sig i de Uregelmæssigheder, der fandt Sted ved Vexelkursens Fastsættelse, saalidt som i Bladenes urigtige Meddelelser om Kursen, hvorfor han forlangte, at det skulde udarbejde et Regulativ for Kursens Notering.

Dette betød dog ikke, at man ikke allerede havde Bestemmelser herom; saadanne existerede, men man rettede sig ikke efter dem, idet man under de raadende Forhold helt var hørt op at notere Kurs.

Da de Regler, der fastsattes i 1811, baseredes paa tidligere Praxis, skal her gøres opmærksom paa, at de første Regler om en egentlig Notering blev truffet ved Reskr. af 27. Februar 1787. Før dette Aar noteredes Valutakurserne ikke officielt, hvad der gav Anledning til stadige Stridigheder. Enhver Købmand besørgede selv sin Omsætning af Vexler paa Børsen eller lod den udføre af sine Kontorbetjente; paa Grundlag af sin Omsætning »noterede han Kursen efter egen Erfaring«, idet flere større Handelshuse udgav Kurs-sedler. Følgen var, at der udkom Sedler med forskellig Angivelse af Kursen, hvad der bevirkede, at f. Ex. Kommittenten ofte klagede over den Kurs, Kommissionæren havde solgt hans Valuta til paa Børsen, fordi han fra anden Side havde faaet Viden om en højere

¹⁾ Kgl. Ordre 18. Marts 1811. Schimmelmänniana.

Kurs den paagældende Dag¹⁾). Der fandt saaledes ikke paa Københavns Børs nogen egentlig Notering Sted »ved ordentlige og af Øvrigheden beskikkede Mæglere«, som Tilfældet var paa andre større Handelspladser²⁾).

En saadan stillede nu Kommerce-Kollegiet Forslag om at indføre. Grosserer Societetet synes imidlertid at have været betænkelig ved saaledes at skabe et Monopol for Mæglerne paa Vexelomsætningen og foreslog, at Grossererne blandt dem selv valgte »5 Medlemmer, som have den største Omsats i Vexel-Handelen, hvoraf i det mindste 3de skulle være tilstede paa Børsen hver Tirsdag og Fredag, og i Overensstemmelse med hvad de finder at blive betalt for de udenlandske Vexler, imod Slutningen af Børs-Tiden efter bedste Skiønsomhed fastsætte Vexel-Coursen for den Dag«, idet alle autoriserede Vexelmæglere³⁾ skulde meddele deres Omsætning den paagældende Dag for Grosserernes Komité.

Bankkontoret i København, der ogsaa hørtes, ønskede principielt, at alle Køb og Salg af udenlandske Vexler skulde foregaa ved edsvorne Vexelmæglere, »men en saadan Indskrænkning vilde, udi den Forfatning, hvori Vexel-Handelen hidindtil har været, upaatvivleligen opvække Misfornøjelse og tildels geraade de Handlende selv til Byrde, naar det icke blev overladt til deres frie Valg, hvad enten de ville benytte sig af Mæglere eller icke.«

Man slog sig derfor til Ro med Grosserer Societetets Forslag, hvorefter der valgtes 5 »Vexelcommissarier«, hvis Beskikkelse som saadan stadfæstedes af Kongen.

Man faar ikke noget klart Billede gennem Reskriptet og dets Forhistorie af, hvorledes Noteringen skulde foregaa. Givet er det, at man ikke vilde paabyde, at al Vexelhandel paa Børsen skulde gaa gennem Mæglere, men der foreligger i og for sig intet om, at Noteringen kun skulde tage Hensyn til Mæglernes Omsætninger, som det er blevet paastaet⁴⁾); tværtimod maa man mene, at den Omstændighed, at Vexel-Kommissærerne valgtes blandt de Handlende, der havde den største Vexelomsætning, tyder paa, at man skulde lade Noteringen fremgaa ikke alene af Mæglernes Opgi-

¹⁾ Se her og i det følgende Kom. Koll. Danske Forestillinger. 1787. Nr. 11.

²⁾ Længere Tid tilbage fremkom der naturligvis Meddelelser om Kursen jfr. H. Green: Krigen og Kurserne. I. Kbh. 1919. S. 123.

³⁾ Naar »Vexelmæglere« allerede her nævnes, maa det antages, at der dermed blot er tænkt paa de Stadsmæglere, der gav sig af med Vexelforretning, idet særlige Vexelmæglere jo først beskikkedes efter 1808.

⁴⁾ H. Green, anf. Sted. S. 116.

velser. Vexelkommissærerne skulde sætte Kursen efter Skøn; hvorfor skulde dette da udelukkende øves paa Grundlag af Mæglernes Opgivelser og ikke tillige paa Grundlag af Vexelkommissærernes egne Vexelomsætninger?

At Noteringen i disse Aar har været skønsmæssigt ansat, ikke alene har været et simpelt Gennemsnit af Mæglernes Opgivelser, bekræftes ogsaa ved de Klager over de svingende Kurser, der fremkom i 1799, hvorfor Grosserernes Forsamling 10. September d. A.¹⁾ vedtog, at Kursen fremtidig skulde noteres »saaledes som den virkelig ved Køb og Salg bestemmes«, idet den skulde udregnes som en Middelkurs af Mæglernes Opgivelser. Først fra da af synes saaledes Kursen fremgaaet af Mæglernes Omsætninger og ikke af andre Omsætninger af Vexler paa Børsen.

Naar Spørgsmaalet om Notering kom frem i 1787, atter i 1799 og igen i 1811, er dette ikke tilfældigt; hver Gang den udenlandske Valuta stiger og de danske Penge forringes, dukker Spørgsmaalet op. Det er paavist for Aaret 1811, men ogsaa i 1787 og i 1799 skete der en Forringelse, og det laa da snublende nær at slutte, at det maatte være Noteringen, der var noget i Vejen med. Det er vel dette, der medførte den ændrede Noteringsmaade i 1799, da dansk Kurant, efter at have staaet i Pari i 4 Aar, atter begyndte at falde, men muligt er det ogsaa, at Handel ved Mægler i den saakaldte glimrende Handelsperiode var kommet mere i Brug. Med Ændringen i 1799 var Vexel-Kommissærerne i hvert Fald blot blevet til et Udvalg af Grosserer Societetet, der havde rent mekanisk at sætte Kurs efter Mæglernes Meddelelser.

Bevaredes nu denne Form for Notering i de følgende Aar? Det synes saaledes, i hvert Fald i Hovedtrækkene. Saaledes meddeler Grosser Societetet i 1811²⁾, at Noteringen i de foregaaende Aar var sket paa følgende Maade: 3 af de Mæglere, der gjorde de største Omsætninger, opgav overfor nogle af Grosserer Societetets Medlemmer, der førte Tilsynet med Børsen, hvad de daglig havde købt og solgt af udenlandske Vexler; heraf blev da udtaget en »ordentlig« Middelkurs paa de forskellige Handelssteder; disse Middelkurser indførtes i en dertil autoriseret Bog og sloges samtidig op paa Børsen. Da Krigen kom 1807, maatte man ophøre at notere paa andre Pladser end Hamborg. Senere hen, da Handelen praktisk

¹⁾ Johs. Werner: Børsen. Kbh. 1915. S. 86.

²⁾ Grosserer-Societetets Correspondance-Protokol. 22. Marts 1811.

talt ophørte, og pro-forma Vexler¹⁾ var kommet i Brug, samtidig med at Kursen laa 20—50 pCt. højere i København end i Hamborg, var man helt ophørt at notere Kurs.

Kursen var kun sat 2 Dage om Ugen Tirsdag og Fredag; om Lørdagen var Børsbesøget kun ringe og den Dag kunde Vexelkursen ikke sættes, da »de første jødiske Handelshuse, som dog i hele Europa tage en saa betydelig Deel i Vexeloperationer, vare for det meste om Løverdagen fraværende«²⁾. Efter Mæglerforordningens § 20, der paabyder Udgivelse af en ugentlig Priskurant, bl. a. indeholdende Vexelkursen, kunde man være tilbøjelig til at mene, at Kursen kun sattes engang om Ugen, hvad dog ikke er rigtigt. Tirsdag og Fredag var Postdage, hvorfor disse ogsaa var Kursnoteringsdage.

Senere hen, i 1813, efter at Noteringen en Tid havde været standset, paabød Regeringen, at Noteringen skulde sættes mindst én Gang om Ugen, vel af Hensyn til Mæglernes ugentlige Priskurant, der ogsaa skulde indeholde Oplysninger om Vexelkursen (jfr. Mæglerforordningen af 1808). Kursen synes dog stadig noteret de nævnte to Dage, naar den overhovedet sattes. — Man har vel Lov at antage, at Valutahandlen ogsaa har koncentreret sig paa de nævnte Dage, idet Handelen næppe kan have været stor den øvrige Del af Ugen, naar der ingen Forbindelse var med Hamborg. —

Da nu Kongen i Marts 1811 paabød, at der skulde fastsættes Reg-

¹⁾ Disse pro-forma Vexler var af forskellig Art. Saaledes kunde man skaffe sig dansk Kurant for at opkøbe Hamborg Banco ved at acceptere og diskontere en Tratte med fingeret Trassent; ved Vexlens Forfaldstid kunde man da, om Hamborg Banco var steget, sælge en Del af det købte Beløb mod Kurant og betale Vexlen hermed, samtidig med at man havde skaffet sig et Overskud, der stod i Hamborg. Ligeledes kunde en københavnsk Spekulant faa en Ven i Hamborg eller Lybæk til at trække paa ham i dansk Kurant og faa denne Vexel solgt i Hamborg mod Hamborg Banco; ved Vexlens Forfaldstid kunde han da, om Hamborg Banco var steget, dække billigere ind i dansk Kurant. Flere andre Muligheder gaves naturligt, men de her to nævnte synes at have været de mest brugte. Gros-serer-Societetets Correnpondance-Protokol 17. Febr. 1810. — Ved Siden af pro-forma Vexler var imidlertid de saakaldte Anfordringssedler kommet i Brug mellem Handlende og andre, saaledes som Bankkontoret selv i Efter-aaret 1810 havde taget sin Tilflugt til disse. Disse skreves paa ustemplet Papir. Om disse blev der truffet særlige Regler 26. Sept. 1811 (D. Kanc. 2. Dep. Registrant 1811. Nr. 1443) jfr. Forord. 25. Maj 1804 § 8.

²⁾ Kgl. Ordre til L. N. Hvidt og Bankdirektør Nissen af 4. Decbr. 1810 med disses Betænkning. Schimmelmänniana.

ler for Vexelkursens Notering, havde man saaledes allerede en Praxis, hvorpaa man kunde bygge, selvom ogsaa Noteringen netop da var suspenderet. Plakat af 2. Maj 1811 paabød derfor, at Kursnoteringen skulde fastsættes af en Komité, bestaaende af Grosserer-Societetets Formand og Ældste, Børskommissæren, 2 Købmænd, udnævnt af Staten, samt en af Bankkontorets Direktører. Selve Kursfastsættelsen skulde ske ved, at Vexelmæglerne skulde indlevere hver Børsdag til Komitéen nøjagtig Fortegnelse over de gennem dem købte og solgte udenlandske Vexler samt disses Pris. Mæglerne skulde meddele Komitéen, om de havde Vished eller grundet Formodning om, at nogle af Salgene var fingerede »for at stemme Kursens efter Spekulanternes Hensigt«. Kun reelle Forretninger skulde Komitéen tage Hensyn til, naar den af de skete Omsætninger uddrog en Middelkurs, der blev Kursen. I Almindelighed skulde dog Kursen ikke noteres, om der ikke den Dag var omsat 10—12.000 Rd. Banco¹⁾, men man skulde lade foregaaende Postdags Kurs staa; dog kunde Kursen ogsaa sættes paa en mindre Omsætning, om der samme Dag indløb Efterretning fra Hamborg om en Kurs paa dansk Kurant, der var meget forskellig fra den, hvortil Omsætning her fandt Sted.

Kursen paa Specier faldt ikke ind under Komitéen. Den skulde bestemmes af Direktøren for den dansk-norske Speciebank »efter et Middelforhold imellem den her noterede Banco-Cours, mediberegnet Forskjel imellem Banco og Species, og de danske Courant-sedlers virkelige Markedspris imod Species i Hamborg«. Derfor skulde nok en af Speciesbankens Direktører møde i Kursnoteringskomitéen for at indhente og meddele Oplysninger, men det var Speciebankens Direktion, der stadig skulde bekendtgøre Speciekursen.

Medens hidtil Speciebankens Direktion som Speciekurs havde offentliggjort den Hamborg sidst noterede i Forhold til Kurant²⁾, hvorfor kontante Specier undertiden ogsaa handledes her paa Børsen 10—20 pCt. over eller under Speciebankens officielle Kurs, blev der nu fastsat visse Regler for Speciebankens Notering. I Overensstemmelse med de anførte Regler blev f. Ex. Kursen 25. Februar 1812³⁾ sat saaledes:

¹⁾ altsaa 30—36.000 Mk. Banco.

²⁾ Speciebanken havde hidtil offentliggjort en Kurs, hvorefter dens Debitorer kunde betale, om de ikke havde Specier; den var baseret paa Hamborgs Kurs paa Specier og dansk Kurant og stod derfor »flere Uger tilbage i Tiden«. Wilcke: Specie-, Kurant- og Rigsbankdaler. Kbh. 1929. S. 283 ff.

³⁾ Bankkontoret i København. Direktionens Kopibog. 26. Februar 1812.

à-vista Banco noteret	754 pCt.
Tillæg af $\frac{3}{8}$ pCt., den noterede Avance af Specier i Hamborg	3 —
Danske Kurantsedler noteret i Hamborg mod Banco	758 —
Avance af Specier mod Banco.....	3 —

Middeltallet blev saaledes 759, og samtidig kunde man købe Specier til 748 à 750. Undertiden var Forskellen endnu større, og hævdedes det, det var i og for sig meningsløst at tage Hensyn til Kursen paa kontante Specier i Hamborg, idet Begæret her fortrinsvis var bestemt af, om der var Brug for Specier til at opkøbe Varer i Jylland, vel særlig Sønderjylland; samtidig var paa det Tidspunkt Udførselen af Kurantsedler forbudt herfra Landet, hvorfor man ikke kunde lade Kursen paa dansk Kurant i Hamborg være medbestemmende for Speciekursen.

Da der stadig foregik en Export af Specier, vil det forstaas, at under saadanne Forhold skulde Speciekursen ligge saa meget under her noterede à-vista Kurs paa Banco, som Omkostningerne ved Forsendelsen af Specier til Hamborg udgjorde — de ansloges til $1\frac{1}{2}$ pCt. — under Hensyntagen til Agio eller Disagio i Hamborg paa kontante Specier. 10. Marts 1812 blev det da ogsaa tilladt at notere Speciekursen efter Speciers virkelige Værdi i Hamborg ÷ $1\frac{1}{2}$ pCt. Da Speciebankens Aktionærer i Maj 1813 vedtog at lade Banken, der nu efter Pengereformen i Januar var blevet overflødig, gaa over til Finanserne og dermed opløses, maa Noteringen af Specier være gaaet over til Kurskomitéen; i hvert Fald ser man denne i November 1813 notere Kursen paa Specier, da Omsætningen i Hamborg Banco maatte suspenderes i København som en Følge af Sekvestrationen af Hamborg Banken, hvorved Davoust bortførte en Del af Bankens Metalbeholdning¹⁾.

I Kursnoteringskomitéens Sammensætning sker der i den følgende Tid betydningsfulde Ændringer; 1857 hedder det saaledes, at Plakaten af 1811 allerede i længere Tid ikke var blevet fulgt i denne Henseende »ved Forholdenes forandrede Beskaffenhed«. Da Børskommissariatet ikke 1816 blev besat paa ny, gled Børskommissæren ud af Kursnoteringskomitéen, og de to Købmænd, Staten havde udnævnt i sin Tid, var forlængst døde uden at andre var

¹⁾ Kgl. Reskripter 1806—15. Handels- og Konsulatsfaget. Kursnoteringskomitéens Skr. af 8. Novbr. 1813.

udnævnt i deres Sted; i Stedet for Bankkontorets Direktør havde en af Nationalbankens Direktører tiltraadt Komitéen. Det vidner om, at Regeringens Interesse for Kursen nu var ganske forsvundet, at alt dette kunde ske, uden at Regeringen fik noget at vide herom, og ogsaa uden at Plakaten af 1811 var ændret. 1857 var man saaledes naaet til, at Noteringen sattes af en Nationalbankdirektør og 2 Medlemmer af Grosserer Societetets Komité.

Denne Sammensætning af Komitéen blev da godkendt ved Bekendtgørelse af 30. September 1858, idet det dog samtidig bestemtes, at Regeringen, om den fandt det nødvendigt, kunde tilforordne et Medlem. Finansministeriet var nemlig meget betænkelig ved, at Staten slet ikke var repræsenteret, da Staten havde betydelige udenlandske Valutaforretninger; men Grosserer Societetets Komité hævdede, at det vilde være uhensigtsmæssigt at gøre Noteringskomitéen større end den var, at dens Arbejde var rent mekanisk, at det blot var dens Opgave at konstatere, hvad der var sket, og at der ikke kunde være nogen Tvivl om, at Noteringen var upartisk.

Naar overhovedet Regeringen i 1857 fik Kendskab til denne »ulovlige« Ændring af Reglerne i Plakaten af 1811, skyldes det, at £ nu var kommet til at spille en betydningsfuld Rolle i dansk Erhvervsliv. Plakaten af 1811 taler om, at der af Mæglerens Slutsedler skal uddrages en Gennemsnitskurs, der skulde være den noterede Kurs, saa at man faar det Indtryk, at der skulde noteres Kurs paa alle de Valutaer, der handledes paa Børsen, dvs. Hamborg Banco, holl. Gylden og £; af denne sidste Valuta kom der da stadig noget frem fra Norge, omend ikke saa meget som før Krigen, da det var almindeligt, at man her i København fik Tratter paa England som Remisser fra Norge i Betaling for Kornexporten til dette Land¹⁾. Imidlertid viser Tilføjelsen om Minimumsbeløbet, der kun gælder Hamborg Banco, at man 1811 kun tænkte paa at sætte officiel Kurs paa denne Valuta, hvad ogsaa skete; det var den, Regeringen var interesseret i, og ejendommeligt er det at se, hvorledes det ogsaa er Tilfældet med D. A. Meyer (Meyer & Trier), da han i Efteraaret 1811 begynder sine Kursoperationer; det er

¹⁾ H. C. Kirk: Et helsingørsk Handelshus. Fra Frederiksborg Amt 1925. Her meddeles, at Skippere, der klarerede og provianterede i Helsingør i 1820'erne, næsten altid betalte med Vexler, de trak paa Handelshuse i Udlandet [vel i £ og Floriner]; disse Tratter sendtes til Kirks Agent i København og solgtes paa Børsen. Under Krigen har de Vexler, der kunde komme ad denne Vej, dog næppe spillet nogen videre Rolle.

Kursen paa Banco, som det for ham gælder om at holde, og Følgen bliver, at £ og Floriner stiger stærkt, da han kun afgiver begrænsede Beløb Hamborg Banco her paa Børsen; det var Hamborg Banco, der noteredes, og Speciekursen hørte da under Speciebanken.

I 1813 sker der en Ændring i Reglerne for Kursnoteringen, forsaavidt som det tillades at medregne Omsætningen i anden Valuta her paa Børsen, om man kun paa den Maade kunde naa den Minimumsomsætning, der skulde til for at sætte Noteringen, men om nogen Notering af anden fremmed Valuta end Banco er der vedblivende ikke tale. Omsætningen i denne Valuta var ogsaa langt den betydeligste; efter Mæglernes indleverede Slutsedler var Omsætningen f. Ex i December 1815: 830.000 Mk. Banco, 17.800 £, 14.200 holl. Gylden og 8400 Specier (hele og Told-Specier); et Aar senere, December 1816, var Omsætningen 1.096.000 Mk. Banco, 68.000 £, 19.300 holl. Gylden og 6500 Specier — det er aabenbart de stigende Konjunkturer og den stigende Kornexport til Frankrig og England, der har udvidet Markedet her, særlig for £ og Fl.¹⁾. Stort var Markedet imidlertid ikke — 29. April 1814 solgtes saaledes kun 100 £ og 1500 Mk. Banco — og særlig ikke af anden Valuta end Hamborg Banco. Naar £ steg i Hamborg, bedredes de ogsaa her som Følge af Stigningen i Hamborg; i den Grad gik vor Forbindelse med Udlandet over Hamborg, at, da man i København i Midten af 1848 begyndte at notere Kurs paa £ paa Grund af de daværende krigeriske Forhold, skete denne Notering ved en ligefrem Overførelse til dansk Mønt af den paa Hamborgs Børs sidst satte Kurs paa £, saa at Hamborg Banco endnu i 1848 vedblev »at være Udgangspunktet for Omsætningerne her paa Børsen«²⁾.

Som Forbindelsen vestpaa imidlertid tog til, tilfredsstillede denne Noteringsmaade dog ikke den københavnske Handelsstand, der maatte ønske, at Kursen paa £ sattes paa Grundlag af de faktiske Omsætninger i £ her paa Børsen. Dette skete da ogsaa fra 1. December 1856. Det var denne Ændring, der ledte Finansministeriet ind paa Sagen, idet det havde bemærket, at den noterede £-Kurs afveg fra, hvad den vilde være blevet, om man som hidtil havde fulgt Noteringen paa £ i Hamborg; dette bevirkede, at hele Forholdet blev taget op og Plakaten af 1811 ændredes.

¹⁾ Bankkontoret i København. Koncepter til Rapporter til Kongen 1812—17.

²⁾ Se her og i det følgende Bilagene til Bekendtg. af 30. Sept. 1858. Ind. M. 1. Dept. K. Nr. 1451, særlig Grosserer Societetets Skrivelser.

Som Vejledning til at fastsætte, hvor lille en Omsætning Noteringen maatte foregaa paa, oplystes det, at Børsomsætningen 1. December 1856—10. Marts 1857 havde svinget mellem 57.000 og 1.113.400 Mk. Banco daglig, medens Omsætningen i £ havde været mellem 4200 £ og 23.400 £. Paa Basis af denne Liste fastsatte Bekendtgørelsen, at Noteringen kun maatte foregaa paa Basis af en Omsætning af 200.000 Mk. Banco og 5000 £, idet Grosserer-Societetets Komité havde været betænkelig ved Finansministeriets Forslag om at sætte Minimum til 10.000 £; kun 5 Dage af den nævnte Periode var der ikke omsat 10.000 £, saa det syntes derfor naturligt at sætte Grænsen ved 10.000 £; kort efter, 21. August 1862, sattes Minimumsgrænsen da ogsaa op hertil, hvad man maaske tør udlægge derhen, at Krisen i 1857 bidrog til, at Danmark i højere Grad knyttede Forbindelsen vestpaa. — Naede Omsætningen ikke det fastsatte Minimumsbeløb, var Noteringskomitéen ret frit stillet, idet Kursen da blev at notere efter Komitéens Skøn, hvorved den foregaaende Notering blev at lægge til Grund, men samtidig skulde den tage Hensyn til de senere fra Udlandet her til indløbne Kurser og de her skete Omsætninger.

Hvorledes foregik nu selve Noteringen? Efter Plakaten af 1811 skulde den ske paa Grundlag af de gennem Mæglerne skete Omsætninger, idet man dog ikke skulde tage Hensyn til pro-forma Transaktioner, hvad der i noget andre Ord gentages i 1858. Bestemmelsen har dog sikkert kun haft nogen Betydning i 1811 og følgende Aar, da man fra Regeringens Side var overbevist om, at det ikke kunde være reelle Vexelforretninger, der kunde bringe Hamborg Banco til at stige saa stærkt. Det maa ikke have været let at udskille »Spekulationsvexler«; naar Bankkontoret i København saaledes solgte 4-Maaneders Vexler paa Bankkontoret i Altona, blot i Haab om at kunne dække ind inden den Tid til bedre Kurs, men som Regel maatte gribe til Udstedelse af nye Vexler — var det saa pro-forma Vexler? At Bestemmelsen var vanskelig at overholde, derpaa tyder det f. Ex., at der i Maj 1812¹⁾ nedsattes en Kommission til at modtage Oplysninger fra enhver, der havde solgt eller købt Vexler i Rigsbanken; alle, der ikke boede over 2 Mil fra København, skulde indkaldes til personligt at give Møde, medens andre skulde afgive skriftligt Svar. — Bestemmelsen gav imidlertid

¹⁾ D. Kanc. 2. Dep. Registrant 1812. Nr. 735 b. — I Januar s. A. fik Børskommissæren Ordre til at opgive Navnene paa alle, der købte Banco, og en Kommission nedsattes til at undersøge den Brug, de havde gjort heraf, etc.

Kursnoteringskomitéen en betydelig Magt og har kunnet bruges til en kunstig Kursfastsættelse. Naar saaledes D. A. Meyer i Efteraaret 1811 satte ind med sine Vexelkursmanipulationer, hvorved det lykkedes ham at holde Kursen længere Tid paa c. 730—740, samtidig med at de Priser, hvortil Hamborg Banco iøvrigt handlede paa Børsen, laa væsentlig højere, skyldtes det sikkert, at D. A. Meyer, i hvert Fald paa Papiret, imødekom ethvert legitimt Krav paa Banco; dermed var det givet Mulighed for, at Kursnoteringskomitéen kunde nøjes med at tage Hensyn til de Omsætninger, der stammede fra D. A. Meyers Salg af Hamborg Banco¹⁾. Man vil saaledes se, at, medens Plakaten af 1811 baserede Noteringen paa de virkelig skete Omsætninger, har Bestemmelsen om Udskillelsen af pro-forma Vexler kunnet bruges og er efter alt at dømme ogsaa brugt til at udskille de ikke ønskede Vexler.

Lad os gaa ud fra, at man har kunnet udskille Spekulationsvexler; tilbage blev da de Vexler, der var fremgaaet af reel Handel. Disse maa have betinget en noget forskellig Kurs, alt efter hvem Trassent og Trassat var. Dette har utvivlsomt ogsaa været Tilfældet; 1810 siger saaledes Bankkontoret i København²⁾ om nogle Vexler paa Hamborg, det havde købt, at baade Trassent og Trassat begge har nydt den fuldeste Tiltro, og disse Vexler blev paa Børsen købt »som det bedste og mest discountable Papir«, hvorfor Bankkontoret ej heller havde gjort nogen Vanskelighed ved at købe disse Tratter, men »endog fortrinlig købt dem«. Samtidig hævder L. N. Hvidt, at man fortrinsvis saa paa, hvem Acceptanten var, mindre paa Trassenten³⁾, men iøvrigt var ikke en tyvendedel af de Mænd, der her paa Børsen købte og solgte Vexler, af en saadan Standard, at man ikke vilde slutte endelig med dem, før Meddelelse om Accept indløb. Endnu tydeligere kommer Kvalitetsforskelligheder frem i Grosserer-Societetets Skr. af 15. September 1857, hvor det hedder: »Af særegne Grunde, som f. Ex. fordi en vis bestemt Forfaldsdag, en vis Banquiers Papir m. v. forlanges, betales undertiden abnorme Courser for enkelte Vexel-Poster, hvilket ikke bør faa Indflydelse paa den normale Cours-Notering«, saa

¹⁾ Jfr. M. Rubin: 1807—14. Kbh. 1892. S. 242. A. S. Ørsted, anf. Sted. S. 21: Men det er kjendtligt, at der efter nogen Tids Forløb fandt en Indvirkning Sted, hvorved Coursnoteringen blev aldeles forvansket. — Ligeledes fremhæver Ø., at de nævnte to Bestemmelser vistnok førte til »en temmelig vilkaarlig Myndighed«.

²⁾ Direktionens Kopibog. 22. Decbr. 1810.

³⁾ Kgl. Ordre 4. Decbr. 1810 med Svar 11. Decbr. Schimmelmänniana.

at Komitéen foreslaar at saadanne ikke tages med i Beregning ved Kursens Fastsættelse. Dette skete da ogsaa i Bekendtgørelsen af 1858, hvorefter »enkelte til usædvanlige Priser sluttede Vexelposter« kunde lades ude af Betragtning. Naar saaledes Kvalitetsforskellighederne først kommer frem i Kursnoteringsreglerne af 1858 og ikke tidligere, uagtet de sikkert stadig har gjort sig gældende, tyder dette paa, at den nu i 1857 er blevet af større Betydning, og man tør maaske heri se et Udtryk for, at der er fremkommet særlige Bankiers i større Udstrækning.

For at dæmme op for Spekulationen i Valuta tænkte Regeringen i 1810 paa, at der ved enhver Handel med Vexler skulde udstedes Slutsedler, hvad der vel betød, at al Vexelhandel skulde gaa gennem Mægler. Dette blev dog ikke gennemført. I 1812 fik man indført Stempel paa Slutsedler for Vexler; men bar disse Paaskriften: ikkun gyldig for 24 Timer, var Stempel ikke nødvendig, hvorfor naturligvis alle Slutsedler kom til at bære denne Klausul og aldrig stemples. I den ny Stemplelov af 3. December 1828 blev det imidlertid paabudt at stemple enhver Slutseddel om Vexler; da Stemplet ydermere skulde rette sig efter Vexlens Beløb, omsat i Rbdlr., indsendte Grosserer Societetets Komité Klage herover og fik da ogsaa 1829 indført en lettere praktikabel Afgift. Hvad der imidlertid her interesserer, er Komitéens Udtalelse¹⁾ om Vexelhandelen paa Børsen. Det meste af Børstiden gaar hen, hedder det, de Dage Kursen sættes, med at Mæglerne underhandler med Køber og Sælger; men den egentlige Afslutning sker først i den sidste halve Time. Mæglerne Slutsedler skulde strax udfærdiges eller i hvert Fald inden 4 Timer fra Handelens Afslutning, paabyder Mæglerforordningen; men i Praxis var det blevet til, at den strax maatte udfærdiges, inden Parterne forlod Børsen, da Vexlen skulde modtages af Køber samme Dag mellem Kl. 4 og 6. Mægleren kunde derfor blot udfærdige en med Blyant skrevet Nota paa Vexlens Sum, Købers og Sælgers Navn og accorderet Pris; da mange Vexler sælges til Detailhandlere, saa at de mere søgte Vexelmæglere en Postdag kunde have 40—50 Slutsedler at udfærdige, vilde det være umuligt strax at omsætte disse Beløb i dansk Mønt for at beregne Stempel. Komitéen mente ogsaa, at det var haardt Kl. 2 at skulle betale Stempel af Slutsedlen, naar man Kl. 4 skulde betale Stempel af den udfær-

¹⁾ Rentek. Relations- og Resolutionsprotokol. 1828. Nr. 406—1829. Nr. 202. Bilag — Grosserer Societetets Correspondanceprotokol 14. Januar 1829. 1829.

digede Vexel, og mente, at Følgen vilde blive, at man vilde gaa uden om Mæglerne eller at man vil indskrænke sig til at benytte Vexelmægler saaledes, at denne nøjedes med at bringe Køber og Sælger sammen, men lod dem selv afslutte selve Forretningen. Kommercekollegiet nærede ogsaa Frygt for, at man skulde gaa uden om Mæglerne, »hvilket ved den liden Kres, hvorpaa disse Transactioner ere indskrænkede, ikke er saa vanskeligt«; Rente-kammeret beroligede sig med, at Købmændene hellere vilde betale Stempleet paa Mæglerslutsedlen end at have Besværet med selv at skulle finde Køber eller Sælger. Stempelafgiften ophævedes da ej heller, men ændredes, saa at den lettere lod sig anvende.

Efter Plakaten af 1811 faar man det Indtryk, at der gennem Mæglerne blev sluttet Handler, hvorved ogsaa Prisen blev fastsat, og paa Grundlag af disse Priser blev Kursen fastsat som et Gennemsnit af disse. — Endnu i 1814 synes det at have været saaledes, at Køber og Sælger blev enige om Pris gennem Mægler og ikke udskød Spørgsmaalet om Prisen til Noteringen¹⁾. Hvorlænge Børshandelen imidlertid er forløbet paa denne Maade, vides ikke, men, som Nationalbanken vandt i Styrke og kunde gribe aktivt ind paa Valutamarkedet, synes dette Forhold ganske ændret.

I 1832 ser man saaledes de betydeligste Handelshuse i København som I. P. Suhr, Jacob Holm, Puggaard, Kirketerp & Sønner, Christensens Sønner og flere andre, ialt 24, klage over, at Plakaten af 1811 ikke mere overholdes, men at der havde udviklet sig en inner-circle, idet alle Bankierforretninger havde koncentreret sig i Hænderne paa ét Institut og ét eller to Handelshuse; størst var Nationalbanken som Køber og Sælger, og den vilde vide, hvorledes Kursen vilde blive, før den købte eller solgte fremmed Valuta²⁾. Følgen var, at den Praxis da var kommet i Brug, at Mæglerne ikke mere sluttede om Prisen mellem Køber og Sælger, men fik opgivet, hvormeget Køber ønskede og hvormeget Sælger; dette meddeltes dem, der skulde sætte Kursen, hvorpaa disse tog Stilling til, hvad de selv vilde afgive eller selv købe; denne Fremgangsmaade var gjort nødvendig ved, at the inner circle synes

¹⁾ Saaledes siges det om Kursens Notering 8. Okt. 1814: Banco à-vista, som ved Børsens Begyndelse solgtes til 506, betaltes til Slutningen 516²/₃, imidlertid var betydelige Summer solgt til 508²/₃, hvorefter Coursen noteredes 508²/₃ kort og 500 2/M. Bankkontoret i København. Koncepter til Rapporter til Kongen. 1812—17.

²⁾ Jfr. her og i det følgende Grosserer Societetets Correspondance-Protokol 21. Juni og 11. September 1832 og Indkomne Sager s. A.

at have vedtaget ikke at ville handle paa anden Maade, hævdede Handelshusene, men Følgen var da ogsaa, at Køber og Sælger intet vidste om, hvad de havde købt og solgt til, før Kursen blev sat, om de ikke selv havde limiteret Kursen. Der var m. a. O. indført en Praxis, der — efter de 24 — satte enkelte i Stand til at foreskrive Pluraliteten vilkaarlige Bestemmelser for, hvorledes Omsætningen med Banco og rede Sølv skulde foregaa, medens Plakaten af 1811 netop vilde hindre Paavirkning af Markedet og lade Noteringen fremgaa af allerede skete Omsætninger.

Det er lidt vanskeligt at se, hvorledes Noteringen nu foregik, men saavidt man kan se, er det en Før-Notering, der har udviklet sig. Naar Mæglerne afgav deres Købs- og Salgs-Ordre til »vedkommende, der skal fastsætte Kursen«, bestemte Nationalbanken, mulig i Fællesskab med de nævnte store Bankierforretninger, hvormeget de vilde købe og sælge, og paa dette Grundlag meddeltes det Mæglerne, hvorledes Kursen vilde blive, hvorpaa denne sattes¹⁾. Paa den Maade, hævdede Grosserer Societetets Komité, havde man overholdt Plakaten af 1811, idet Vexelomsætningen havde fundet Sted inden Kursnoteringen blev sat, ligesom denne skete paa Grundlag af virkelige Omsætninger. De 24 Handelshuses Besværinger havde derfor fejl Adresse; de skulde have rettet deres Anke imod den Praxis, der var kommet frem fra Mæglernes Side, at modtage Ordre at udføre til noteret Kurs. Handelshusene paa deres Side hævdede, at de først fik Underretning om Kursen, naar den var noteret, og derfor ikke kunde give nye Ordre, om de ønskede det.

Hvad hele denne Korrespondance viser, er, at Forholdenes Udvikling i 1820'erne og følgende Aar havde ført til, at Plakaten af 1811 ogsaa paa dette Punkt ganske rolig var tilsidesat. Men samtidig viser den, at Handelen med udenlandsk Valuta var blevet mere og mere koncentreret paa enkelte Handelshuse; medens endnu i 1810 Handelshusene selv havde besørget deres Køb og Salg af Valuta paa Børsen, taler man i 1832 om »de Handelshuse, der beskæftige sig med Banquirforretning«, saa at man ser, hvorledes denne da har udspecialiseret sig saaledes, at nogle Handlende, selvom de maaske stadig drev almindelig Handelsvirksomhed tillige, dog var gaaet over til at være Bankiers. At Stempel-

¹⁾ Komitéens Skr. af 21. Juni 1832: ...Mæglerne ei ved Modtagelsen af Ordre, men først i det Øjeblik, da Committeen er i Begreb med at notere Coursen, ere i Stand til at opgive, hvorledes Coursen vil blive noteret.

lovgivningen af 1828 og 1829 har kunnet fremhjælpe denne Tendens, behøver efter det ovenfor sagte ingen Paavisning — nogen Slutseddel blev da ikke at udstede, om man købte eller solgte gennem Bankiers¹⁾).

Hvilke Handelshuse, der specialiserede sig som Bankiers i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede, lader sig næppe nu afgøre. Sandsynligvis har det været saadanne Handelshuse, der havde de bedste udenlandske Forbindelser, særlig i Hamborg; at de samtidig har drevet Vexelerer-Forretning turde have Sandsynligheden for sig. I 1830'erne ansøger en Mand om at blive Vexelmægler og nævner i denne Forbindelse, at han har forestaaet sin Faders »Vexelerer- og Banquiers-Forretning«; Faderen havde Borgerskab som Grosserer, saa man tør gaa ud fra, at de Grosserer, der drev Bankierforretning, ogsaa drev Forretning med Pengevexling som Vexelererne.

Derimod forlyder der intet om, at Vexelererne drev Handel med udenlandsk Valuta; Heilbuth nævner overhovedet ikke denne Handel som Vexelererforretning, og man har Lov at antage, at Vexelererne i den første Halvdel af det 18. Aarhundrede var »Pengevexlere« (Geldwechsler) og kun dette.

Det har saaledes ikke været Handelen med Vexler, der har givet Vexelerer deres Navn. Det er derfor urigtigt, naar H. Green af Mæglerforordningens § 20 har villet slutte²⁾, at Vexelerer var Handlende i udenlandsk Valuta; det var en afgjort Bankierforretning. Den paagældende Paragraf handler iøvrigt ikke om selve Kursnoteringen, men om Udgivelse af Mæglernes Priskuranter, der skulde finde Sted »efter nærmere Overenskommelse med Stadens Handlende«, hvad der blot betyder Grossererne. —

Er det saaledes kun spredte Oplysninger, vi kan finde til Belysning af det private Bankvæsens Forhistorie i Danmark, viser de dog, hvorledes Pengevanskelighederne giver Anledning til Fremkomsten af Vexelerer³⁾, hvis Forretning er vidt forskellig fra den,

¹⁾ Grosserer Societetets Skr. af 9. Maj 1857 siger, at Staten lod sine Valutaforretninger paa Børsen udføre pr. Kommission af en Købmand. Man tør antage, at denne Købmand særlig har lagt sig efter Valutahandel, har været »Bankier«.

²⁾ Anf. Sted. S. 118.

³⁾ Ogsaa i Provinsen bragte Pengeforvirringen før 1813 Handlende ind paa Vexelererforretning. Se f. Ex. Begtrup: Forsøg til en Beskrivelse over Svendborg Kjøbstad. Odense 1823. S. 759: Blandt de Handlende gives fire .. De ere alle Vexelerere og Forhandlere af Guld og Sølv. Den, som

disse driver i den sidste Halvdel af Aarhundredet, da det danske Kapitalmarked efterhaanden udvikler sig. Endnu i 1848 fandtes kun 9, der havde taget Borgerskab som Vexelerer.

De Handelshuse, der efterhaanden specialiserede sig i Bankiervirksomhed, d. v. s. i Omsætningen af udenlandsk Valuta, var derimod vedblivende Grosserere og havde Borgerskab som saadanne, hvad der fremgaar af de Fortegnelser over samtlige Grosserere, Mæglere og Vexelerer, der omkring Aarhundredets Midte begyndte at udkomme.

ikke veed bedre, vil troe, at disse Næringsgrene, i en saa liden By som Svendborg, maa være saare ubetydelige, men deri fejle de overmaade meget, i det mindste hvad en Periode af den forløbe Tid angaar, hvorpaa jeg vil anføre til Exempel Aarene 1806 og 1807. I disse erholdt Kjøbmændene deres Kornvarer, som de afsatte i preussiske Havne, betalt med Guld . . . men de Handlende afsatte det strax igjen til gamle Joachim Meier, og han sendte det med Posten til Hamborg.
